

ХАНТЫ ЯСАҢ

19 апреля 2018 года

www.khanty-yasang.ru

№ 8 (3500)

Основана 1 ноября 1957 года

Увас мўвева вурҕа юхтас

И. Самсонова верум хур

16

Вән кер тылдь 14-мит хәтәдн Ёмвошәң мир по мойна юхтум хуятәт «Вурҕа хәтл» постәсәт. Тыв округев вошәт, кәртәт эвәлт арәң-якәң па верәң хуятәт юхтыйдсәт. Дыв кўтәдн Лянтөр вошәң «Пимэлы» ариты-якты нявремәт па вәсәт. Тәм хурамәң пушхәт тәса йис верәт мойң мира ванлтәсәт.

Тәм
номерән
лўнтаты:

3

Ёмвошн шуши
айлат ёх вән
мирхота
әктәцийдсәт

7

Игрим вошн
неңәт шуши мир
пурмәсәт ёнтты
вәндтәсыйт

11

Саранпауль
кәрт
ай леккарәт
оләңән

12-13

Хутыса
хәнтәт мўв
илпи таш
вўты ёхн
нәтдыт

15

Ёмвошн
нявремәт
арсыр
верәта
вәндтәсыйт

Хэлүм дума ёх мирхот

Вөн кер тыдәш 11-митн Ёмвошн Югра, Тюмень па Ямал мўвәт депутатәт мирхот вәс. Дыв күтәдн видео хўват путәртсәт.

Тюменской область дума эвәлт С. Корепанов путәртәс, Югра мўв эвәлт — Б. Хохряков, Ямал мўв эвәлт — С. Ямкин. Правительств эвәлт мирхотн округ кәшә ләңкәр хә Г. Бухтин па избирательной комиссия кәшә Д. Корнеев вәснән.

Тәм мирхотн мет така рәпитты ёх хэлүм Дума эвәлт мoidәсыт. Мўң округ эвәлт Государственной дума

депутат Павел Завальный Ишәк непекн катлуптәсы.

Елды Россия Президент 2018-мит одн путәртум Послания верәт ләшәтты оләңән путәр мәнәс. Кашәң дума кәшә хә ясәң тәс, муй дыв тәм вер ширн мўвладн ләшәтләт. Б. Хохряков лупәс, хуты тәм од В. Путин хәт ода партупсы мәс, муй мет оләңән верты мосл, ләдн Россия мўв мирев вәлупсы

тўңширәңә ләшәтты. Ши тумпи президент хә шурас ёха нәтты ширәт, мәта хуятәт вән муй ай вер тәдәт, экономика па инвестиция верәт нух алумты оләңән путәртәс.

«И мет мосты вер, щит сжиженной природной газ пида рәпитты шир. Мўң мултыкем попутной газ пида рәпитлүв, газ па шира верты пәта яртгяң завод вәд. Владимир Путин партәс, ләдн Россия мўв сжиженной природной газ ләшәтты ширн оләң тәхия ат питәс. Югра

мўвн щит пәта ар мосты ут верты рәхл», — лупәс Б. Хохряков.

Ищиты Президент хә мир ямәдтәты оләңән путәртәс. Лүв лупәс, ләдн кашәң ай кәртән вәдты мир шир ат тәйсәт яма тәм йис щўңкәтн лекшитыйлды па мосты пүртән ёша павәтты ат веритсәт. Дума кәшә хәев лупәс, хуты юхи хәшум округ дума мирхотн депутатәт поступсы елды вўсәт, мәта хўват мўвева юхәтты мосты тохтурәт нәтупсы вўхн сухуптәдыйт.

Надежда ВАХ

Кәсупсәт оләңән путәртсәт

Ай кер тыдәш 30-мит хәтәдн Ёмвошн телевидениян, радивайн па арсыр газетаитн рәпитты хәннехуятәт Россия мўв кәсупсәт арталды па телевидения хўват сыр-сыр айкеләт ши верәт оләңән тәты хә Дмитрий Губерниев пида вәйтантийлсәт па путәртсәт.

Ияха юхтум айкел әкәтты ёх едпийн тәм мойң хә сырыя тәмиты лупәс: «Лухән хәхәдты па пушкан эвәлт арсыр посәта есәдты кәсупсәт мәнты хәтләтн рәхл уша павәтты, муй ширн Ёмвошн кашәң пурайн вәшкәта па тўңширәңә кәшәт тәхет ләшәтлдыйт. Тәм пўш Россия мўв арсыр кәртәт па вошәт эвәлт юхтум ёх ям вәдты хот йитәтн мәсыит па ямсыева сыр-сыр епләң детутәтн мосты щосн лапәтлдыйт. Щит, ма ширемн, кәсупсыя әктәшум хәннехуятәта вера вән вер. Тәта кашәң пурайн, хән Мўвтед муй Россия хон пелкәт ёх биатлон ширн кәсты дыв күтәдн юхтыйлдәт, ма ищиты арсыр айкеләт верман иса тәта рәпитлүм. Ям ши вер, хуты тәм кәсты тәхев Ёмвош

А.В. Филипенко немн юкантсы. Вантә, нын округән мўв хуши лүв сыр-сыр ар ям вер ләшәтәс. Рәхл лупты, хуты ши кәшә хә рәпата па нумәс унтасн Ёмвош хуши тәмәш дәшкәм па хурамәң лухән хәхәдты па пушкан эвәлт поса есәдты кәсупсы тәхи омәсы».

Юхи хәшум путрәдн Дмитрий Губерниев лупәс, мәтты ин лухән кәсты хуятәт биатлон ширн кәсупсы верты хәннехуятәт эвәлт ямәшәк кәсты питсәт. Лүв ясәң ширн, биатлон кәсупсы вер нухшәк алумты ин мосл. Вантә, щимәш әмәш кәсты шир пәта тыв па хон пелкәт эвәлт кашәң пурайн немасыя арсыр мир хуятәт дыв ёрдал-щомләд арталды па вандәтты яңхты елды вәлупсы хура сәвн па питләт.

Владимир ЕНОВ

Ёмвошн Югра мўв кәшә оләң ләңкәр хә Алексей Шипилов вән кер тыдәш 5-мит хәтәдн шуши мир нўшайт ләшәтты тәхийн рәпитты ёх пида вәйтантилдәс. Видео хуәт Югра мўв районәт па вошәт эвәлт кәшәт па шуши хуятәт тәм мирхота пидтәшсәт.

Хәнтәт, вухадят па юрнәт нўшайт

Мет оләң хўд, вўды, күрәң вой па тухләң вой нюхи па арсыр воньшумутәт муй ширн тыныты па хутыса елды тәм верәт тәты мосл, ши оләңән путәр вәс. Югра мўв промышленной верәт тәты департамент кәшә ләңкәр хә Александр Киселёв ясәң эвәлт уша йис, Югра мўвн тайты авиет вўды тохтурн вантыйлман па лекшитман тайлайт. Ши тумпи вўлэт чип немуп утн пәлдәд ихәтсайт. Шәлта иса хўд кәтәдман Югра мўвн 141 тәхи вәд. Ши күтн 45 шуши мир община, дыв хўд вәлпәсләтәд кәша конкурс мухты 426 панән мийдлдыйт. Шәлта шуши хуятәт 20 община кашәтты непекәт хўват хўд кәтәлдәт.

Елды нух вантса, муй ширн вәншет па па юхәт тўтьюх шира сәвәрты

рәхл. Ши тумпи Советской мўвн Манья па Тапсуй юханңән нурд ән тайдәңән. Ёмвош округн мўв авәт верәт тәты тәхийн кәшә юкана вәдты хә Владимир Коркунов лупәс:

— Советской мўвн Манья па Тапсуй юханңән нурдән верлайңән, ши оләңән непекәт хәншсайт. Ши тумпи мўң 62 мирхот вәнт кәртәтн верантсүв па путәртсәв, муйсәр юх па муй вўрн сәвәрты рәхл. Яма лупсәв, хута юх сәвәрты непек вўты мосл. Иса мирхотәтн 1237 хәннех вәс.

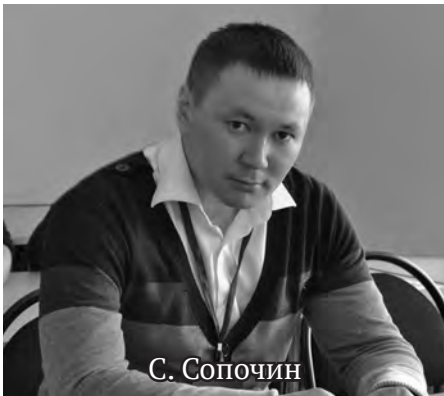
Мирхот етшәты кемн Югра мўв ёх лекшитты па ямәдты верәт тәты тәхи кәшә Алексей Добровольский путәртәс, муй иты дыв ай вошәтн шуши хәннехәйт лекшитман яңхләт.

Ульяна ДАНИЛО

Шуши мир йис вәдупсы елды тәты мосл

Вән кер тыдәщ 6-7-мит хәтләнн пурайн Ёмвошн Югорской университет хотн айдат ёх кеша «Молодёжь — будущее Российского Севера» немуп мирхот вәс. Тыв Ас-угорской айдат тәхи эвәлт эвет па пухәт, Югра мұв дыпи верәт тәты тәхийн рәпитты ёх, Ёмвош кәщайт па вәндтәйлды студент нывремәт юхтылдсәт.

Тыв әкмум ёх путәртсәт, муйсәр дыв вәйтантупсәт па рәпатайт ләщәтләт. Ар хуят йис ханты, вухаль мир вәдупсы елды тәты кеша сыр-сыр верәт тәдәт. Щәдта Югра мұвн арсыр мир пида ләхсәна вәдты пәта арсыр вәйтантупсәт верләт. Щи тумпи сыр-сыр мир күтн шуши ёх вәдупсы елды тәты мосл. Тыв әктәшум айдат ёх кеша вәндтәйлды хәр ләщәтәйлдса. Эвет па пухәт уша версәл, муйсәр поступсәт хәнтәт, вухәдт па юрнәт кеша Югра мұвн вәдләт. Ям-сыева нух вантсәл, муй вұрн оса тәхетн айдат ёха тармашәк мосл рәпитты. Ма вәнт кәртән юкан вұдыдал давадман вәдты айдат хә **Степан Сопочин** иньщәссем, муйсәр мосты суртәт тәта уша верәс?

С. Сопочин

– Ма нәмәстемн, тәмәщ вәндтәты па путәртты мирхотәт йилуп нартуп ёха шеңк вера мосләт. Итәх пурайн мұң арсыр йилуп поступсәт ән вәдұв. Тәмхәтл Югра мұв депутат ики Еремей Айпин мұң пидава вәйтәнтәс па йилуп поступсы «Об Уполномоченном по правам коренных малочисленных народов в Ханты-Мансийском автономном округе – Югре» олаңән ай тәс. Ма щиремн, тәмәщ поступсы Ёмвош округн мосл. Щирн, вәнт, шуши мир вәдупсы и неш така вантман па нәтман тайты питда. Щит хуты кәща нюр хәнтәт, вухәдт па юрнәт вәдупсы верәт әхтәйн питл рәпитты. Тәмәщ кәщайт шуши мир верәт әх-

тәйн Саха Якутия, Красноярской па Камчатской мұвәтн рәпитләт. Щи тумпи мұң ин уша версәв, муй иты оса тәхи рәхл пұншты па елды рәпәта щәта тәты. Щәдта «Югра лыднуптәты» тәхийн рәпитты ики Алексей Шесталов путәртсәл, муй иты юдн вәнт кәртән рәхл альтернативной служба вер ләщәтты. Щирн 18 тәда йиты пухәт вұды кәртәдлн пәкләт армия верләт тәты.

Елды Ямало-Ненецкой автономной округ оса тәхи «Ямал-Потомкам!» хуца айдат ёх пида рәпитты не **Лидия Кельчина** ай тәс, муй дыв верләт рәт яснәт кеша:

Л. Кельчина

– Ямал мұвн увәс мир верәт тәты департамент пида айдат ёх арсыр вәйтантупсәт верәнтләт. Кашәң ол мұв мухәд мир рәт яснәт емәңхәтл депн «Мұң рәт яснәвн путәртлұв» немуп вер ләщәтәйлдұв. Щит айдат ёх хәдум минута мәр видео хұват путәртләт, муй кеша дыведа рәт яснәл мосл па муй верты рәт ясәң ән тәруптәты кеша. Щи тумпи щит непека па хәншләл. Тәмәщ әмәщ путәр шәпәт юрн, хәнты, селькупской па сәран яснәт нывремәт верләт. Дыв видео хәнштәлн мирел йис ләмәтсуха ләмәттийдлұв. Ин тәм кәсупсыя ар хәннехә рәт ясәңдалн хурәң путрәт китсәт.

Айдат ёх мирхот олаң хәтл Ас-угорской эвет па пухәт оса тәхи яха әктәшум верн етшәс. Дыв елды рәпитты верләд арталәсәт.

Ас-угорской айдат тәхи кәща хә **Виктор Банк** лупәс:

– Юхи хәшум хәдум ол мәр йилуп нартуп ай ёх тарма па яма рәпитты вұянтсәт. Мұң рәт яснәв елды яма вәты ләңхәләв. Шуши мирев йис вәдупсы елды тәты кеша арсыр вәйтантупсәт па верәт ләщәтлұв. Щәдта айдат ёх общинайт пұншләт. Мұңева, айдат хуятәта, йис дерлұв нәмман елды тәса вәдты мосл.

Кимәт хәтлән аләная мирхот «Торум Маа» вәнт кәртән олңитса. Йилпа енмум нартуп хуятәт нух вантсәл, муй иты кәсты верәт шуши мир тәдәт. «Федерация этноспорта Ханты-Мансийского автономного округа – Югры» немуп тәхийн рәпитты ёх путәртсәл, муй иты дыв вет ол мәр арсыр юнтты па кәсты верәт тәсәт. Щи тумпи айдат ёх нәмәссәт, муй иты елды ёрашты, хәхәдты па әхәл елды наварты верәт тәты. Ма энтоспорт верәт тәты тәхи кәща хә **Константин Соловьёв** иньщәссем, муйсәр йилуп верәт дыв ләңхәләт ләщәтты?

К. Соловьёв

– Мұң ләңхәлұв вән юнтты хәр ләщәтты. Шив ләдн Югра мұв мир па па хуятәт ат юхәтләт. Щәта хәнты, вухәдт па юрн ёх вәдупсы суртәт вантәты ләңхәлұв. Ин щимәщ емәңхәтл вәл, щит Нефтеюганской районән ай хопәтн кәсты хәр. Тәп щәта увәс мир детутәт кавәртты, йис мир ләмәтсухәт вантәты рәхл. Ма щиремн, хәнтәт, вухәдт па юрнәт йис вәдупсы елды тәты мосл. Щи тумпи вәндтәйлды нывремәт күтн увәс мир юнтәт па кәсты верәт ләщәтты ләңхәлұв.

Тәм мирхота юхтылұм айдат ёх «Торум Маа» вәнт кәртән «Вурна хәтл» вантсәл.

Ульяна МОЛДАНОВА

Муй щирн мәшәң хуята нётты рәхл

Вән кер тыләш 5-мит хәтәлдн округев пәльница хот йитн арсыр ух шов мәш верәт ямәлты вән тохтурәт ияха әктәшийдсәт па нәмәссәт, хуты тәм юхи хәшум оләтн ух шов мәш вер шимәлшәка ләшәтты рәхл.

Щит пәта Ёмвош медицинской профилактики тахи кәшә хә **Алексей Молостов** пида вәйтантийдсум па лүвел немасыя иньшәссем.

Вән тохтур ики тәмиты мәнәма лупәс: «Тәмхәтл мұң пәльница хотэвн еңта пәсан версүв, мәта ут хуши «Цереброскулярной мәшәт» оләңән путремәсүв па нәмәссүв,

муй щирн щи мәшәт шимләшәк верты рәхл. Вантэ, щи мәш тайты әх иши кұрумн сурма питләт. Тәм йисн сырсыр йилуп пуртәнәт па машинайт етсәт. Щит пәта тохтурәт ух шов мәшәң әхлүва ишипа нётты веритләт».

А. Молостов яснәт щирн, кашәң пұш мәшитты хәннәхә ямсыева мәшәл вант-

ты па тәса артадәты мосл. Итәх пурайн щимәш хуятәт немасыя операцияйн вердыйт. Щи әх эвәлт ар пеләк хәннәхуятәт ишиты елды пелы тумтака йилдәт па лүв щирелн кашәң вәлты-холты хурасәл иса ямсыева ләшәтләт. Инсульт верәт оләңән кашәң хәннәхә нәмәсты мосл. Щимәш ух мәш вер оләң шосәтн пуртәнәтн ямәлты мосл. Щит ки ән нётл, велщи операция кашашты рәхл.

А. Молостов путәртәс, хуты сырыя 50-55-мит

ол луват хәннәхуятәт ух шов мәшәтн юхтыйдсыйт. Юхи хәшум оләтн 40-мит ода питум хуятәт мәшәңа йиты питсәт. Щит пәта кашәң хуята ямсыева лүв вәлты-холты щирлад па арсыр мәш верлад тўң щирәңа тохтурәт хуши ванлтәты па артадәты мосл, ләдн щимәш лавәртәң мәша ад юхәтты па пуляң рәт әхладла щухлаңәң рәпата вәлупсы щирәлдн лүв иса ән па тәс.

Вениамин ЕНОВ

Хутыса мәнум одн округевн тохтурәт рәпитсәт

Ёмвошн Шахматләты академия хот йитн вән кер тыләш 5-мит хәтәлдн округев эвәлт ияха әктәшум мәш ямәлты хәннәхуятәт мирхот версәт. Мет оләң әйкел тохтурәт елпийн Югра мўев кәшә ләңкәр хә Всеволод Кольцов тәс па арсыр мәш лекшитты оләңән здравоохранения департамент тахи кәшә Алексей Добровольский путәртәс.

В. Кольцов әйкел верәс: «Тәм мәнум одн округев Департамент здравоохранения хәннәхуятәт шенк яма па вешкәтә дыв рәпатайлад ләшәтсәт. Питлүв нәмәсты щи оләңән, муй щирн тохтурәт ишиты тўңширәңа 2018-мит ол мәр кашәң вер ушәңасәңә тәты вўянтләт. Вантэ, дыв мәшитты-кәшитты щирәт лекшитты рәпатаел пәта, рўщ щирн ки лупты, арсыр независимой экспертәт немасыя мәнум ол мәр вантсәт, артадәсәт па уша павәтсәт. Ма тәп әл нух амәтсум, хән дыв ин лупсәт мәнәма, хуты Югра мўев луватн вәлты тохтурәт муйсәр поступсәт тәм мәнум 2017-мит одн вўсәт, щитәт иса тәлаңтедн ямсыева па тәса ләшәт-

сәт. Демография щирн, щит: әй әх сема питты вер, кашәң хәннәхә тумтака вәлты-холты хурасәл па мәта ол вўшн пиршамум хәннәхуятәт әнтәма йилдәт. Россия мўв Президент хә В.В. Путин яснәт иты, мұң ләңхәлүв ар ям вер оләңән нәмәсты, щит округев здравоохранения щир. Вантэ, мұң аршәк тумтак па әрәң-шомәң хәннәхә ки тайлүв, щит иса кашәң экономика верәв тәса йил. Елды айдат әх лекшитты верәт иши ямәлты питлүв. Тәмхәтл әй хуятәт тумтака ки енумләт, щит дыв вәна йитедн ишиты таксәр па ушәңсәңә вән хәннәхуятәтә йилдәт па тәм мўв хуши сыр-сыр вәлупсы верәт ләшәтты вўянт-

ләт. Щит пәта шенк мосл, ләдн Югра мўев мәшәт ямәлты тәхетн тохтурәт елды яма ат вәсәт па ишиты ямсыева па тўңширәңа кашәң мәш вер ямәлсәт».

Щи юпийн здравоохранения департамент кәшә хә **А. Добровольский** тәмиты путәртәс: «Тәта мосванәң Ёмвош поликлиника хота йилуп рентген вўты машина тәсы. Щит пәта ин мұң хушева тохтурәт еңта пәсан версәт па ияха нәмәсләт, муй щирн па хуты щимәш йилуп машинайн тәса рәпитты рәхл па щи унтасн инвазивной па довускулярной мәш верәт лекшитты веритләт. Тәмәш рентгенологической аппарат пәта тохтурәт

арсыр лавәртәң мәшәт ямәлты щирәт мушатләт. Дывела мәшкәши тайты хуятәт пида ишипа еша кеншәка елды рәпитты питл. Щи верәт тумпийн тәм йилуп рентген хур вўты машина, катра вәдум утәт эвәлт, мәтты ки иса немудты арат облучения ән па тайл. Тәмәш йилпа ләшәтум рентген аршәк ки версы, щит ләдн тохтурәтә кеншәка дыв лавәрт рәпатаелн йис. Тәм одн округев луватн иса араттедн 8400 хәннәхә сыр-сыр мәшәт ямәлты тохтурәтә рәпитләт. Тәнял одн тәп 8200 хуят вәс. 80 хуят дыв эвәлтәдә тәнял одн Германия, Израиль па Южной Корея хон пелкәта арсыр мәш верәт яма лекшитты немасыя вәндтыйдты яңхсәт. Тәмиты округевн тохтурәт рәпитләт».

Владимир НОСКИН

Мэш ямалты олаңан айкелд тәс

Вән кер тыдәш 5-мит хәтәдн Ёмвошн Шахматдаты академия хот йитн Югра мўв меш ямалты тахи хәннехуятәт вән мирхотн айкелдәт тәсәт, муй ширн тәм мәнум 2017-мит олд дыв рәпитсәт па муйсәр верәт елды хәннехә тумтака вәдты ширн ләшәтсәт. Тәм вән мирхотн округев кәртәт па вошәт эвәлт ияха юхтум тохтурәт, Ёмвош кәшәйт па Югра мўвев вән кәшәт әх вәсәт.

Айкелдәт әкәтты хәннехуятәт едпийн Югра здравоохранения департамент тахийн рәпитты не **Наталья Котова** тәмиты путәртәс: «Тәмхәтл мўң «Бережливая поликлиника» немуп рәпитты ширәт олаңан айкелдәт версүв. Тәм мәнум 2017-мит олд округевн «Бережливая поликлиника» поступсы ширн арсыр пәдница хотәт рәпитсәт. Мосл лупты, муй ширн тўңширәңа па вәшката сыр-сыр меш ямалты верәт пида ши поступсы хўватн мўң тохтур әхлүв кашәң меш вер арталдәсәт па лекшит-

сәт. «Бережливая поликлиника» унтасн мешитты хәннехуятәт шеңк хўв ән па лавләсәт, хән тохтурн вантты питдйит. Дыв имухты регистрация тахийн иса мосты меш ямалты әхлал хуши хәншәньшты веритсәт. «Бережливое здравоохранение» тәм йисн — шит шеңк вән па вера мосты поступсы. Тәмәш вулаң вер унтасн округев луватн арсыр кәши-меш тайты әх тохтурәтн ювум шос пурәйн ямсыева вантдйит, тайты мешла д ямалдйит па лекшитдйит. Тәм вер унтасн мешитты хәннехә тохтурәтн ишипа лўв

лавәртәң мешла д тўңширәңа, ямсыева арталдйит па вәшката ләшәтдйит. «Бережливая поликлиника», ма нәмәсты ширемн, тәм йисн шеңк мосл. Вантә, хән тохтур мешитты хәннехә олаңан нәмәс па лўв меш верла д ямалтәл, шит әл хуят лўв пәдәла иши ям нумәс тайл па евәдты лўведа питл, хути тәмәш вәшкат тохтурн лўв кәши-меш верла д иса худыева па ямсыева тўңматдйит».

Мет юхи хәшум күтн Н. Котова лупәс, хути «Бережливая поликлиника» поступсы унтасн

тәм 2017-мит олд мәр мешитты хәннехә лекшитты тохтур хуши питты верәд еша ваншәка 36-мит минута вўш эвәлт па иса яртәңмит минута вўш вәнта йис. Ши тумпийн сыр-сыр анализ верәт арталдәты па вантты ширәт ишитты сорашәк верты питсыйт. Мосл лупты, хути округев хўватн 11 меш ямалты тахи «Бережливая поликлиника» ширн вәд па рәпитл. Кашәң тохтур ши пәдница хотәт хуши иса яма па вәшката верл ләшәтл. Сырыя тәмәш вулаң поступсы меш вер ямалтйидты пәта Россия хон пелкев тәп хәлум тахийн рәпитәс. Ин тәмиты Югра мўвн па хәннехә мешәт тўңматты питсүв.

Владимир ЕНОВ

Вулаң хуятәт олаңан ай павәтлы

Вән кер тыдәш 5-мит хәтәдн Ёмвош киникайт мийләты хотн «Земляки» немуп вер ләшәтум әх әктәшийлсәт па шит олаңан ай павәтсәт. Ши верн рәпитты не Анастасия Кениг лупәс, шит верты библиотекайн рәпитты әх нумәс павәтсәт. Ай кер тыдәшн арсыр вошәтн па кәртәтн рәпитты киникайт мәты әх ияха әктәшийлсәт, ши пурәйн дыведа «Земляки» вер олаңан иши путәртсы. Тәм йитн па рәпата хотәт мир иши ши вера вўянтты вохсыйт. Нижневартовскайн киникайт мийләты әх тәм пўляң ши вера нәтты кашәшәт.

«Земляки» немуп вер ләшәтсы, дәдн шит унтасн мира ай павәтты, хуятат ар вулаң вер мўвева версәт. Ши ут кәт шир тайл: «Легенды Югры» па «Герои нашего времени» немуп утәң. Олаңан мўвева вән вер верум хуятәт олаңан ай павәтлы. Кимит верн тәм йис вулаң әх олаңан ай путәртты питды. «И вулаң вер — шит па хон пеләкн вәдты әх яха әкәтлүв, хуятат мўң мўвев эвәлт шив касәлсәт. Интум дыв дәңхаләт вәты, хути саты мўвев хуши

вәдупсы мәнл. Шәдта ши әх унтасн «Земляки» вер олаңан па хон пеләк мир уша павәтләт», — лупәс **Анастасия Кениг**.

Ши вера вўянтум хә па «Постистория» немуп тахи кәшә **Илья Верховский** тәмиты лупәс: «Ар хуят историко-культурной вера хўшты мосл, дәдн шит унтасн кашәң ай няврем лўв вәдты вошл па рәт мўвд олаңан арсыр вер уша ат верәс па шит ропәхн ат юрашәсәт». Лўв нәмәс, «Земляки» немуп вер мосты пурәйн ләшәт-

сы: «Тәм йисн Юграйн па Ёмвошн ар хуят мўвед вәдупсы олаңан уша павәтты дәңхаләт. Илатн Ёмвошн хурәң вандтупсы вәс, шәта 1930-мит па 1950-1970-мит оләтн вўюм хурәт вандтәсыйт. Шитәт вантман мойң әх веншәт нях мўләңа йисат. Вантә, ши хурәт эвәлт кәл, вошев сыры муй хурас тайс. Тәм йисн соцсетят тухәлпи хәннехәйт күтәдн вәйтантайдыты дәңхаләт па ешәлт омәсман путәртты каш тайләт. Мўң ши вер Гражданской форум

мирхотн шивалдәсүв. «Земляки» вер иши шит верты питл».

Мосл лупты, тәм вер ләшәтты пурәйн Ёмвош округән вәлум вулаң хуятәт олаңан арсыр вандтупсәт вердйит па айкелдәт әкәтты тәхетн ши олаңан путәртты питды. Интум «Земляки» немуп вер киникайт мәты рәпатнекәт тумпи Югорской университетн вәндтйидты эвәтпухәт па па тахи әх ләшәттыя вўянтсәт. Дыв па хуятәт ши вера катләсты иши поикләт. Шит верты <https://vk.com/zemlakihmao> па Instagram Zemlaki (@zemlakihmao) тәхәңн хуши иши рәхл.

Реональда
ОЛЬЗИНА

Ханты вулаң хә — пәнтәл хув

Увас мир күтн вулаң учёный социологической наукайт доктор нем тайты ики Терентий Герасимович Харамзин вәд. Там тынаң хуятэв еша вәд 80 ол постаты питл. Лүв 1938-мит олн вән кер тыдәшн 30-мит хәтлән. Тэк кәртән сема питәс.

Там ханты хә Югра па Ямал мұвнән хуши яма вәды. Рүтыщә-ты мәнтал едпийн Ас-угорской институтн ар ол рәпитәс. Айлат хуятәта иса пурайн нәтәс. Вухаль па ханты ёх аедн-вәнәдн непекаңа йиты питсәт. Лүв йилпа рәпатая юхәтты кашәң хәннехә пида сәмн па нумсән тайты па вәйтты рәт ясаңән путәртәс па иныщәсәс, мәта рәт дәр эвәлт вәд.

Айлат олдал

Герасим Александрович па Екатерина Константиновна Харамзин хотәң ёх хуши нядмит пушхие сема питәс, щит Терентий. Щи кәтнән иса вет няврем тайсәңән. Далъ пурайн кәшимәш эвәлт ащел, яйл, упел па ай апщел әнтәма йисәт. Дын Марья упел пида хәщсәңән.

Анкиел атл-хәтл колхосн рәпитәс. Терентий нәмләлэ, муй щирн әңкиелн 300 грамм нянь хәлүм пұла ортсы па элты судн

Т.Г. Харамзин

пәрнәлтсы. Адмәнтыки, щи су-ләң питы няние эвәлт енуты нявремие сыта йил. Пушхие хәт тәл дуваттыин хотәң ёхдалә нәтты кәма йис. Ас эвәлт кев пүтн йинк алдяс, түтьюх сев-рәс па ай әхәдн талдяс. Щиты муйкем веритәс, әңкеда нәтәс. Терентий Герасимович яма нәмләлэ, хути тәл-сүсн, товийн па лүңән турн сәвәртты муй па хұл велпәсләты яңхәс. Ищки па вот рүвн нявремәт па имет няр күрн вән тухәл талсәт. Вән хуятәт иты, ащел эвәлт хәшүм пушканән васы хота яңхәс.

Ипүш тәмәш вер тывәс. Лүңән, пелнайң па рүвәң хәтлән, лүв па Никита Миляхов пирәш хуят пида аләң тәрумн холпәт вантты мәнсәт. Пан кимәдн күрәң вой-ңән шиваләсәңән. Хоп лыпийн тәп даюм удәс. Па муй верты? Уцмарәң пирәш хә лупәс: «Така ловла, хоп нүлән тұңа катлэ». Икүрумн күрн вой хуши вана юхтумсәңән. И икелн шанш вүр шәпи сәвәрмасы. Щи юпийн велпәсләты ёх вән нюхең пүт кавәртсәт.

И вер ай пура олдал эвәлт хәщәс, щит Мария Ивановна Неттина аңкаңкел йисәң-нәптәң путрәт па моньшәт, арәт па мутра ясәт. Мосәң, щи пәты Терентий Герасимович хәрщия па таксара вәс па вәдтал хуваат шеңк така увас мирәда нәтәс.

Айлат ёх верәт

Айлат хә комсомольца вәлүм пурайн ар ям верәт тывәс. Щи артән Терентий Харамзин каркам хуята вәс. Лыв кәртәң ёхдал пида ай кәртәта яңхсәт, арсыр ям па әмәш верәт ләщәтсәт. Т. Харамзин Москва воша вәндтйылты китсы, щит лүв пәтәда мет вулаң вера вәс. Щи хәтләт иса лүв нумсәдн хәщсәт. Вән унтас па нәтупсы лүв пәтәда версәт: В.И. Аренхов, Л.Г. Тайлашев, В.А. Чурилов, Ю.Н. Шесталов па па ёх. Интәм итәх ёх Сүмәтвош эвәлт айке-ләт па хурәт китләт. Щи оләт, комсомольской верәт олаңән нәмләт па вән пәмашипа ясәт Т. Харамзина лупләт.

Рәпата — щит вән унтас

Терентий Герасимович ар ол әрл па нумсәд увас мир верәта пунсәлэ. Рәпитмал мәр омской сельскохозяйственной С.М. Кирова немуп институт етшуптәс. Щи артән Югра мұвн вұлы тайты па енмәлты олаңән вән непек хәншәс. Лүв там рәпатайл елды вулаң непека пунсәлэ.

Т. Харамзин хотәң ёхдал пида Ямал мұва касләс. Лүв щи вән рәпата ләщәтты пәты вүдең ёх пида ванкүтты рәпитәс. Щи әхтыин 13 ол арсыр верәт нух арталәс. Хәншүм непекдал унтасн, вантэ, вүдең ёха вән нәтупсы ләщәтәс.

Хотәң ёхдал

Терентий Герасимович Тамара имиед пида ветяң мултас ол ияха вәдләңән. Хәлүм няврем тайсә-ңән. Интәм кәт пушхие хәщсәңән, щит Наталья па Александр. Мосл ястәты, Наташа эвиел иса пурайн шахматн юнтәс па олаң тәхия ар пүш питыләс. Вән хилел Москва вошн вәндтйыл. Вантэ, лүв тәс вердал ищи хотәң ёхдал такды ләдн ән тывсәт.

Тынаң Терентий Герасимович, мұн, округн вәлты, нәңен яма вә-ты па ар ол ияха рәпитум ёх, ләң-халұв лупты, тәс па мира мосты вердән елды ищи айлат ёхн ат тө-лыйт. Тәлаңа, хув вәлупсыин вәда.

Раиса
РЕШЕТНИКОВА

Т.Г. Харамзин имел па нявремдал пида, 1979-мит ол

Увас мўвева вурна юхтас, мелак хатлдат тас. Товия йис. Хянтэт ши пурайн «Вурна хатл» посталдат. Ин ши еманхатл Ёмвошн «Торум Маа» йис пурмасат шавиты тахийн постасы. Вошаң нявремат па вен ёх вен кер тылащ 7-митн щата актацийлдат.

Товия йис

Кашаң юхтум ханнеха ай ента нянян масы, ладн ши ут юха эхатты. Вурнаен ши ут лавематы юпийн ханнехайт пела самана йил. Нявремат еманхатла юхатмелн арсыр юнтупсэти юнтты питсат, нух питмел паты жетон уатн мийдясыйт. Ешавес ши уатн юнтутат па мават латсат. Дыв вурна паты тыхлат версат, эхал шэпи наварсат, иньшасупсэта ястасат, ёр талсат, доньщ пудые эхтум нохара та вущкасат, «вет дов»

Савне па Вурна именең

па «ущмаран вухсар» ханты уатн уш ванлтасат, эхал эвалт нел есалсат па па юнтупсэти юнтсат.

Мойн ёх паты Ас-угорской театран юнтты ёх яксат, арисат. Ши хатлан Вурна ими пела Савне юхтас, нявремат лув миюм

Эвиенең еманхатла юхатсаңан

амаматыщета ястасат. Эмаш вантты вес, пушхит ванашак якты-ариты тахия актацийлдат.

Якты-ариты хар юпийн иса мойн ёх еплан содаматн лапатсыйт па каврум шайн янышдтасыйт.

Надежда РАГИМОВА

Нуй элты пурмас верты вунлтасув

Там парум тылащн Игрим куртан семинар верыдыса, нуй элты пурмас верты вунлтасув. Тек курт элты мет ар нэ семинара эхтас, иса 11 ханнеху. Суматвош элты иши ар хоят вус. Сосыва па Ванзетур элты нэнат па юхтыдысат. Иса 40 хоят семинарн вус. Айвун самлад верантты ланхаты ёх худыева ёнтасты эхтыдысат.

Мирхот пурайн

Худом хатл рупитсув. Ведши ёнтасты вунлтыйлды ай ёх ай пормасат версат — щит намат, ай нуй сахат, тутшан хират. Вун ёх — щит вун нуй сах лыведа еман хатлатн думатты щира ёнтты питсат. Любовь Васильевна Кашлатова, Раиса Петровна Загородняя мўвева путартсаңан, ванлтасан, муй ширн туна пурмаслав эватты па ёнтты мосл. Тек куртан

нэние Лидия Егоровна Артанзеева иши шеңк мўвева нетас. Лув туса ёнтасл, пунан сах элты морта ям пурмасат верл. Щит пуркайт, вайт, сахат, молшанат — иса туса верман вул. Щашкан, нуй элты иши яма пурмас верл. Каркам нэниет ванлтаты щира нуй элты верум пурмасат тутдимел. Йис пурмасат: щит аңкилал, щащилал ёнтот, таём пурмасат

ванлтаты щира иши тыв тутдисайт. Щит Г.М. Курганова омел ёнтот, таём нуй сах па омел ёнтот хир тутдимал. Ма па щашем элты хашом кат нуй сах тутдисом. Ши пурмасат мун шавиман тайдалав. Ши пурмасат хуват мун мўнев энмалтот тынан ёхлав нумладав, дыв ёшин катлом пурмасат мўнев елды валды, ханты вердав елды туты

ёр малат. Етн концерт верыдысув, кашин курт элты ёхтом ёх яха нетысман кат-худом ар муй як ёхдала ванлтасат. Вантэ, ши верата нэма-сыя мун ан лэщатыйлсув, шаңкап концерт номас версув. Па ши верэв яма ши тыйс. Худом хатлэв сора маномтас. Потрэмасув, елды па щимаш ханты пурмас верты вунлтыйлды семинарат верыдыты. Па пуш Игрим куртан сак каратты вунлтыйлды семинар верты номас тайлдув. Ханты вердав елды хашты вураңан ай няврэмлав йис верлава вунлтаты мосл. Вун пумаципа ясан ясталув Любовь Васильевна Кашлатова, Раиса Петровна Загородняя па Игрим куртан ханты па вухаль мирнан пурмас верты хотн рупитты ёха.

Зоя НОВЫХОВА,
Тэк курт

Калташ кэрт еманхатл

Хэс мултас ол Сүмэтвош йис путрэт, моньшэт, ара́т а́катты та́хийн каркам па путра́н хан-ты имие Любовь Васильевна Кашлатова рэпитл.

Каша́н научной рэпатнек иты лүв ванкүтды округ луватыйн арсыр лүнтүпсэ́та янхал, дэдн а́кташум мира дэ́шәтум пута́р-дал вандтаты.

Там ванан лүв ишиты Ёмвоша «Торум Маа» йис пурмасәт шави-ман тайты хота юхтыләс па «Хутна па ям вәдүм верты» («Проводы ле-беда») немпи вер олаңан айкел тәс.

Любовь Васильевна щиты ясәл олңитсәлэ:

— Там ванан ма интернетн әмәш путар вәйтсум, мәтты, «Хутна па ям вәдүм верты» немпи вер «Вурна хәтл» иты еманхәтда айды па постәды. Щит ювра путар. Щиты путарт-ты ан рәхл, вантә, каша́н му́вн, каша́н рәт ех дыв юкан еман та́хи тайлдат. «Хутна па ям вәдүм верты» еман вер тәп му́н Кал-таш кәртә́н ехлүв пә́ты вәдлә́д. Щит пә́ты дэ́васа хәннехә́я шив ма́нты ан рәхл. Интернетн па хәншман, хуты антә тәп «Вурна хәтл» постәды, «Хутна па ям вәдүм верты» немпи вер ищипа еманхәтл.

Л.В. Кашлатова

Ма щит яма лүна́тсем, шә́лта нумса юхә́тсум щи ола́ңан мет яма уша верты па нү́х хәншты мосл. Вантә, мосл, дэдн иса мир там еман вер ола́ңан тәса нумса ат пунсә́т. Сырыя ма архивной па полевой непекә́т кәншсум, яма нү́х лүна́тсә́лам. Шә́лта уша версем, хуты му́н Калташ ими а́ңкев хута́н хура́супн янхал па еман та́хи тайл. Щи еман та́хи Калташ кә́ртән вә́д, хута сырыя му́н опра́ш ехлү́в, а́ңкаңкилү́в, а́щилү́в вәсә́т. Дыв

каша́н то́вийн, хән хутна́т мор-ты му́в эва́лт юхә́тсә́т, шә́та е́хта пә́сан вера́нтсә́т. Сү́сн па хән хутна́та юхды ма́нты пу́рая йил — ма́нты пә́сан вера́нтсә́т. Щи ма́нты-е́хта пә́санан йир вера́нтсә́т. Шә́лта шә́рты е́х яса́н вүйля́сә́т па лупийдсә́т: «Сорни а́ңкев щи юхтә́с. Му́н пидэ́ва та́та ома́сты пилл». Щи ю́пийн Калташ ими а́ңкев хута́н хура́супн ма́нтад е́дпийн рә́т е́хлү́ва лупл: «Нын яма хә́щаты, ма па е́дды ма́нлум. Та́та вә́дты е́х яма ат вә́д».

Щит пә́ты там еманхә́тл тә́п щи е́хлү́в версә́т, хуйта́т та́та вәсә́т. Икет я́ңхсә́т е́ман та́хия, имет па ю́дн ома́ссә́т.

Инта́м Калташ кә́ртә́вн не́м-хуят а́нтәм, пурма́слү́в иса нух хирсайт. Щит пә́ты му́н е́ман лу-пас Муликә́ртән ома́ссү́в. Инта́м му́н рә́тлү́в каша́н ол шив по-ры верты я́ңхлә́т. Муликә́ртән щикү́ш е́хлү́в вә́длә́т, дыв ищи поры вера́нтлә́т, тә́п йир такды. Щи ола́ңан ма лупты вүйтсә́сум, дэдн тыв юхтум мойн е́х ды́пия ат пилтә́с, хуты «Хутна па ям вә́дүм верты» немпи вер — щи е́ман хә́тл тә́п му́н пә́тә́ва.

**Л.В. Кашлатова
путар ху́ват хәншә́с
Ирина САМСОНОВА**

Са́ран яса́н вә́ндтә́ты не́пекә́т тыв китсы́йт

Коми му́в эва́лт Сүмэ́твош райо́на Няксимво́ль вош а́шко́лая са́ран яса́н вә́ндтә́ты не́пекә́т китсы́йт. А́шко́ла кә́ща не Ана́стасия Бори́сова ясә́т ширн, са́ран няврема́т рә́т ясә́д вә́ндтә́ты, са́ран мир ола́ңан арша́к әмә́ш ут уша верты ше́ңк ла́ңхалә́т.

Коми му́в националь-ной политика минис-терства яса́н ширн, Ём-вош округн Сүмэ́твош райо́нан 2010-мит олн нух хәншты верн уша йис, хуты шә́та хә́дүм шу-ра́скем са́ран хуят вә́д. Шә́та «Изьватас» немпи оса та́хи рэ́питл, кә́ща не́ңа Фаина Давы́дова вә́д, лү́в та́м вер яма дэ́-шә́тты пә́та ищи ар не́тә́с.

Министерства е́х яма рэ́питлә́т па му́в хуятә́т пи́да, хута са́ран мир вә́длә́т. Дыв шив са́ран яса́ңан эса́лды кини-кайт, интернет ху́ват газетайт, журна́лә́т кит-лә́т. Коми му́в нацио-нальной политика министерства ух не Га-лина Габу́шева лупл, хуты щима́ш рә́т ясә́т вә́ндтә́ты не́пекә́т па

му́вә́тн вә́дты са́ранә́та ше́ңк мосла́т.

Мосл лупты, хуты щима́ш вер, хән Россия арсыр му́вә́т кү́тә́дн рә́т ясә́т вә́ндтә́ты пә́та киникайт китлә́т, ю́хи хә́шүм ола́тн иса вә́д-лә́д. 2016-мит олн Коми му́в министерства е́х Ворку́та вош Ворга́шор кә́рта а́шко́ла-сади́кән ю́рн яса́на вә́ндтә́ты не́пекә́т китсә́т. Щи киникайт Нене́цкой округ региона́льной политика департа́мент эва́лт китсы́йт.

2013-мит олн Ко-ми респу́блика минис-

терства хуятә́т Россия па му́вә́т пи́да, хута са́ран мир вә́длә́т, ка-ша́шты не́пекә́т хәнш-сә́т, дэдн кү́тә́дн не́-тә́сман вә́дты. Щиты Коми му́в, Сүмэ́твош райо́н кә́ща хуятә́т па «Изьватас» оса та́хи е́х щима́ш не́пек ху́щи е́ш посә́т пунсә́т.

**Коми му́в
национа́льной
политика
министерства та́хи
айкел
Хәнты яса́на
ту́лмаштә́с
Наде́жда ВАХ**

Вах хэнтэт ясэңаң лопэс етэс

Ай кер тыдэщ 31-митн «Новости Приобья» немпи Нижневартовской район газетайн йилпа вах хэнтэс ясэңаң «Рэхам көл» («Рэт ясэң») лопэс етты питэс. Щит хэнтэт па «Югра дыднуптэты» немпи Нижневартовской район тэхи ёх шеңк дэңхасэт.

Район газетайн рэ-
питты ёх нэмэслэт, ху-
ты щиты вах хэнтэс ясэң
едлы тэты па лавадман
тэиты питды.

Редакция ёх вэн пэма-

щипа луплэт Светлана
Фёдоровна Прасина
па Роза Гордеевна Ко-
лодкиная — Корлики
па Варьёган кэртэнаң
нявремэ хэнтэс ясэ-

на вэндтэты неңна.
Лыв нэмэслэт, ху-
ты ед-
лы ищиты щит иёшн
па инумэсн рэпитты
питлэт.

Людмила СПИРЯКОВА

Ащел нэмман рэпитл

Ай кер тыдэщ 12-мит хэталн юрн поэт, писатель, вудең хуят па вут кэртэң ашкола пүншум хэ Юрий Кылевич Вэлла (Айваседа) дэлн 70 ола йис. Щи хэталн дүв хотэлн, хута пүпия ювмал юпийн 2013-мит олн музей пүншсы, Атени Соболевна Казамкина аңкел, Елена Федоровна имел, эвидал, хилыдал па дэхэслад ияха ақтащэсэт. Щи ёх күтн Ю. Вэлла дэхэсэт па дэйнэт вэсэт, щит антропологэт Штефан Дудек па Наталья Новикова, кинайт верты па айкелэт хэнтэты не Ольга Корниенко, образования па культура рэпатнекэт.

Тайна Каримова Ёмвошн, 2013-мит ол

Щи вер II Открытая районная краеведческая конференция им. Ю. Вэллы «Нижневартовский район — земля легендарных людей и событий» немн алыщэсы.

Щи вэйтэнтупсы ед-
пийн IV-мит вудең мир
кэсупсийн, мата ут ай
кер тыдэщн Ёмвошн
вэс, ма Тайна Юрь-
евна Каримова пида
вэйтэнтэйдсум. Щит
Ю. Вэлла вэн эви. Щи
не Нижневартовской
районэң Варьёган кэр-
тэң вэд па ащел нем
тэиты хотн рэпитл.
Мосл лупты, Юрий
Вэлла Тайна эви тухэл-
пи Лада, Аэлита па Сэ-
ма эвет тэйс. Тэм пүляң
щи ики семьяйн вет-
хущэяң хилы па хэт
ай хилы. Кэт ай хилы
вэдмал мэр дүв ши-
валэты адемэс.

Юрий Вэлла нэмты хот

Т.К.: Ю. Вэлла музей
МКУ «Этнографический
парк-музей с. Варьёган»
немуп тэхи дэңман вэд.
Щи хот Варьёган кэр-
тэң 2016-мит олн лыпэт
тыдэщ 13-митн пүнш-
сы, ма щата экскурсово-
да рэпитлум. Сыры щит
хотн Юрий Кылевич хо-
тэң ёхлад пида вэс. Хэн
дүв аңтэма йис, Елена
Фёдоровна имел нумэс
павтэс щата музей верты.
Дүв рэтлад па дэхэслад,
Нижневартовской рай-
он па округ кэчайт щит
нумэс пида кашашсэт.
Щи юпийн Варьёган
хуши аңкема йилуп
хот омэссы па дүв шив
касдэс. Музей хуши
интум Юрий Кылевич
пурмэсэт вэтыща ака-
тсийт. Щата кэт хот йит
вэд: и хот йитн дүв

рэпитэс па рүтыщэс,
кимит хот йит — щит
детут дэты тэхи, хута
мойң ёх пида омсылэс
па путэртэс. И ашкапэң
интум дүв дүнтум кини-
кайдал шавиман вэд-
лэт; па ашкапэң вэтан
ёхладн па дэхэсладн
мойлум непекэт удлэт.
Хэдмит ашкап хуши
Юрий Кылевич хэнтэс
киникайт пунсийт.
Вэншэк хот йитн ащем
пурмэсэт па непекэт
нух шависыйт. Щитэт
унтасн кэл, хуысаты
дүв тэрүм идпийн вэс.
Щадта щата Юрий Вэл-
ла кев хурас омэсд,
«Азбука оленевода» ки-
никайн этум хурд вэд
па Валентин Ливн хэ-
нтэс хур нух ехэтыс. Щи
хур хэнтэс хэ Ново-
аганскэң вэд.

Мүң этнографической
музеев Россияйн па па
хон пелэкн ар мирн яма

вэды. Кэртэва нэдам
мойң ёх юхтылэдэт, па
хон пелэк хуятэт ищи
вэдылэт. Дывед вэн му-
зея па Ю. Вэлла вэдүм
хота тэтылэдэт, мэнман
дывела Варьёган олаңаң,
вош хүлэт па кэртэң мир
олаңаң путэртлэв.

Вут кэртэң ашкола

Т.К.: Туй-Тяха вэнт
кэртэң 12-кем ол аш-
кола рэпитэс. Хэн ащем
хилеңаң Кольчу па Ан-
тон Иуси (щит Лада
пухэңаң) вэндтэйтэты
тэхи етшуптэсэңаң, щит
юпийн ашкола лэп тэ-
хэрс. Вантэ, щит хот
тэиты па нявремэ
вэндтэты хуятэта вух
вохты лавэрт вэс. Щит
пэты айшэк хилэт ёхэ
Варьёганской ашкола
вэндтэйтэты мэнсэт.

Реональда ОЛЬЗИНА

Кышик вошн Вурңа хәтл

Ёмвош округн 2011-мит одн шуши мир вурңа хәтл поступсы унтасн вән еманхәтла дэщәтса. Югра мўв вошәтн, кәртәтн тәм еманхәтл вән кер тыләщ кимәт рүтыщәты хәтләтн постыйлда.

Тәм пўш Ёмвош районн Мосум мўвн Кышик вошн ай кер тыләщ 31-мит хәтәдн верса. Кўлуп хот пўнәдн кәт нюки хот верумңан. Еманхәтла юхтум мир вәрт хот-ңан лыпийн нявремәт вәндтәты неңнәннә Людмила Дубровинайн па Светлана Фатеевайн Мосум юхан епләң евн лапәтсайт па вәш шайн, хўд хошум йиңкән яньлщәсыйт. Вурңа еманхәтл тўт имия

пойкщәты вер эвәлт однитса. Тыв әктәшум мир йис вәлупсы яма вәты ими Татьяна Лозямова пида тўт Аңкия пойкщәсәт па лўв вўрты сух рата мешумтәс. Елды Югра мўв әхтыйн Федеральной инспектора вәдты ики **Дмитрий Кузьменко** лупәс:

— Сәм хәр вўш эвәлт Мосум мўв ех еманхәтл пида! Вантә, увәс мўва вурңа меләк тәл. Тәм тухлән вой юхәтты юпийн хәтләт и неш хўва йиләт па тәрмев товия ши йил. Югра мўв кәща ими Н. Комарова 2018-мит од кашашты ода немәтсәл. Йис вўш эвәлт хәнтәт, вухальт па юрнәт хошсәт күтәдн яма вәдты. Щәлта мўв, вәнтәт, дорәт тәриман па тыстама тайсәдал. Ин йилпа енумты нявремәт ищиты вәндтәты мосл. Күтәвән яма вәдман ар тәс вер елды тәты пәклдўв.

Мосум мўв эвет якүдәт

Ши юпийн вўщайн яснәт Ёмвош район дума кәща ики Пётр Захаров па Кышик вош кәща хә Фёдор Чирков лупсәңән. Щәлта вошәң мир па мойң хуятәт ар вўрн юнтсәт. Хә ех нымәдн хәхәлсәт па әхәл эвәлт нәдн ювтәтьдясәт. Мосум ех күтн мет оләң тәхия Сергей Гайдамака питәс. Хә нявремәт күтн Данил Хоров, имет күтн Анна Зубкова мет тәснән нымәдн хәхәлты. Мет ар әхәл едты пухәт күтн Константин Лозямов, икет күтн Артём Молданов навәрмәснән. Щәлта тынщәң тәхты пәнтпат тәс Сергей Хоров вәс. Мет хўва хә ех күтн Артём Молданов, нявремәт күтн Константин Лозямов

па имет күтн Людмила Сургутскова навәрмәсәт. Еманхәтл мәрмосум ех арсыр якәт ашколайн вәндтыйдты айдат эвет Надежда па Анна Моноенко, Ксения Лозямова, Полина Прыкина па Кристина Злыгостева яксәт. Кышик вошн вәдты ики Анатолий Рамих кәртәд оләңән әмәщ ар арийс. Щәлта әнтәсты именәң Валентина Тарлина па Альбина Хорова хәнты ернасәт, тўрлопсәт па сухәт тынысәңән па мира вәндтәснән. Вурңа имен юхәтты еманхәтл оләңән мосум хәнты имие **Валентина Тарлина** ай павтәс:

— Катра вурңа хәтл вера ән постыйлдса. Товийн вурңа имен юхәтты пурайн әщем па әңкем мўңева ши лупләт: «Вурңа имев юхтәс, ям ши»! Йис ясәң ширн вурңа вера амтәтьдяд йилпа ай няврем сема питтыйн. Кышик вошн 2000-мит од вўш эвәлт тәм еманхәтл постәты питсәв. Кўлуп хотн рәпитты ех кашәң од вурңа хәтл дэщәтләт.

Еманхәтл пурайн йилпа сема питум ай нявремәт мойлупсәтн катлуптәсыйт.

С. Фатеева пут кавәртәл

Эвет ёр талдәт

Хә ех нымәдн кәсәдәт

Ульяна ДАНИЛО

Саранпауль кэрт ай леккара́т

Тэняд ол Сүмәтвош район Саранпауль кэрта яңхемн пәдъница лұңтыйлсум. Кәшайт тумпийн тәта рәпитты шуши хуятәт пидә путремәсум. Интәм дыв олңедн ай путрәт нынана хәншлүм.

Марина Ларионова

Сәран айләт неңие Марина Ларионова 2011-мит ол вўш эвәлт кәртән пәдъницайн лаборанта рәпитл. Ашкола юпийн лўв ишиты Ёмвош мир ямәдты па лекшитты тахи етшуптәс. Марина яснад щирн, лаборанта рәпитты шеңк әмәш, кашәң хәтл микроскоп хўват кәды па па ут нух вантты щир вәд. Аңкел-ащел вәлүпсы хўват вўдәт давадман вәснаң, интәм кәртән вәлдәңәң. Марина икел Фёдор — вухаль хә, Хошлог кәрт эвәлт. Кәтнән эви па пух енмәлдәңәң.

Елизавета Артеева

Нядъяң мулдас ол Елизавета Артеева (эви опрашнемл Истомина) ай леккара вәд. Лўв ишиты лаборатория хуца рәпитл. Елизавета Ивановна 1956-мит олн

ар нявремаң хоттелд ехн сема питәс. Ащел — Иван Иосифович дадә хәра яңхәс, щәта лўв вера мәшмәдтсы. Рәт мўвәда юхтум юпийн айлтыева вәс па рәпитәс, 1973-мит олн әнтәма йис. Вән хоттелд ехн Елизавета Ивановна хәтмит няврема вәс. Нивд класс етшуптумәд юпийн лўв ай тохтура вәндтыйлдты мәнәс. Тәм вәнты апрәң имие пәдъницайн рәпитл. Лўв щирәдн, тәм йисн пәдъницайн ям, дащкам, ар ай хот йит вәд, ямәдты па лекшитты вера муй мосл, иса щўңкәт тәрумдыйт. Катра ямәдты тәхийн и хот йитн кәды вўсы, ищи тәхийн щи ут нух вантсы — ермат вәс. Интәм па иса ям. Әмәш, хути Елизавета Ивановна нявремад аңкел иты мир лекшитман рәпитләт.

Татьяна Хозумова (Албина)

1988-мит ол вўш эвәлт тәм вухаль имие Саранпауль кәрт пәдъницайн рәпитл. Сыры оләтн лўв Пулдавәт вошн войт ямәдты па лекшитты тахи етшуптәс. Рәпата тахи ән вәйтәс, щит пәты оләңәң ай леккара нәтәсты неңа вәс, щәлта мәшмәлтум хуятәт дөтутн дапәтты хуята йис. Па ин вәнты

щиты рәпитл. Татьяна Владимировна хәлүм няврем енмәлтәс. Владимир оләң пухиел Чечня мўвн ухл пунсәлә. Кимит — Андрей пухл Ёмвош медакадемияйн вәндтыйлд. Юрий ищи Ёмвошн, тәп Технологическо-педагогической тәхийн, тәм ванән ариты па нарәсты хуята йил. Мосл ястәты, Татьяна Хозумова ариты вер сәмәңа тәйл, ванкўтды арсыр емәңхәтләтн арәң ех пидә арийл.

Светлана Хозяинова

Светлана Александровна (эви опрашнемл Гоголева) 1967-мит олн Сүмәтвош район Анево кәртән сема питәс. Аңкиел әнтәма йис, щит пәты Светлана яйңәл па упида пидә ныйл Нина Григорьевна хуца енумсәт. Тәм имие ищи вәлүпсәд хўват мир лекшитман рәпитәс. Ашкола юпийн Светлана Ялуторовск воша арсыр дәмәтсухәт ентты вера вәндтыйлдты мәнәс. Щитәд юпийн ар ол мәр рәт кәрт совхозән пўнәң миләт, пуркайт па па утәт ентәсман рәпитәс. Щәлта ипўша пўн пидә рәпитман хәдлјты питәс. Интәм юдн рўтышуман вәд.

Ирина САМСОНОВА

ЛУКОЙЛ йис вәдупсыя нәтл

ООО «ЛУКОЙЛ-Западная Сибирь» немуп ут «ЛУКОЙЛ» тәхия ләңман вәд, рәпата хотл Когалым вошн вәд. Ёмвош па Ямало-Ненецкой округнан хуши ши тәхи рәпатнекәт 102 мұвн питы вуй холумтләт. Ши тухәлпи Тюменской область па Красноярской крайн рәпитләт. Ши мұвәтн тәм рәпата тәхи арсыр хотәта па мира вухн нәтл. Ёмвош округев правительства ши ут пида нәтәсты непек хәншәс, рәт мұвәтн вәдты шуши мир нәтәсты непек рұвн вухн мәлүйт. Ши олаңан Константин Беляев пида путәртсум, лұв ООО «ЛУКОЙЛ-Западная Сибирь» хотн маркшейдер немуп хәя рәпитл па ар од шуши мира нәтты вер ләщәтл.

— ЛУКОЙЛ-Западная Сибирь немуп тәхи рәпитты мұвн 350 семья вәд, щит 1228 хуят. Хута дыв вәдләт?

— Мұң хәт районән рәпитлүв: Нижневартовской, Сәрханл, Советской, Кондинской, Октябрьской па Ёмвош районән. Русскинская, Ульт-Ягун, Варьёган па Аган кәртәтн вәдты мира нәтлүв. Вошәтн вәдты мир күтн кәтсоткем хотәң ёх питл. Щит Покачи хуши 60-кем семья, иши арат Лангепасн, хәлүм семья Урайн. Когалымской мұвн Тевлинско-Русскинской, Северо-Покачевской па Северо-Конитлорской тәхетн мұв идпи вуй холумтлүв, щәта иши шуши ёх вәдләт. Ши мира па нәтлүв.

— Вәдем, ши мұвн нядкем шурәс вұды вәд.

— Тәта вәнт, адпа, аршәк вой тайты ән тывл. Сыры Ямал эвәлт вұдәт тыв тәты ЛУКОЙЛ нәтәс. Войт тыв тәсүв па ши юпийн мира ара ортсүв. Ёхәт итәхәт тәщәтн хәшсәт, итәт вәнта хунтасәт. Мұң кәщә хотәтн па вұдең мир эвәлт уша верлүв, муй арат вой вәд. Шуши ёх немхәнты яна ән лупләт, муй арат вой тайләт.

**Ёмвош округ — Юграйн
ООО «ЛУКОЙЛ-Западная
Сибирь» 50-кем рәт мұв
рәпитл. 2017-мит одн щәта
350 семья вәс, щит 1228
хәннехә.**

— ЛУКОЙЛ кәт вулаң нәтупсы верәл: вух па пурмәс шуши мира мәл, щәдта мұвәта нәтл. Ши олаңан ай павта.

— Шуши ёха Модельной немуп непек посн вух мийләлүв. Хәлүм тыләщ мәр ипүш кашәң хуята лапәткем шурәс шойт вух мәлүв. Ши тухәлпи, хән йилуп тәхийн

К.В. Беляев

рәпитты пиньшәлүв, мұв сыста-ма тайты вера 50-200-кем шурәс шойт вух сухуптәлүв. Щәдта «Буран», электростанция, мотор па хоп мәлүв. Лекшитыйлты па рұтышәтыя вух иши сухуптәлүв. Шит киньши шуши ёх мұң хущева рәпитты вұдүв. Сәрханл район кәщәйт иләтн комбикорм вұдәта ләтты вохсәт, хәт од кашәң воя 50 кила ләтлүв. Щәдта вұдең мира бензин мәлүв, тұтәң хопн па тухләң хопн вухды яңхты нәтлүв.

**Нәтупсы непек рұвн ООО
«ЛУКОЙЛ-Западная Сибирь»
кашәң хәлүм тыләщ хәннехә
7500 шойт вух сухуптәл.
Тәрум пәты ипүш няд од мәр
тұтәң әхәл, электростанция
па юх эвәтты карты мәл. Хәт
од мәр ипүш па хон пеләк
мотор; яң од мәр хоп мәл. Од
мәр 2-2,5 тонна арат бензин
па вуй мәл.**

— Вұдет муй комбикормән лапәтты рәхл?

— Рәхл. Немасыя ши воята верум детут ләтлүв. Па хон пеләкн вұдет огурцәтн лапәттәлүйт. Муй пәты мұң войлұва комбикорм ән рәхл? И одн кер доньщ вәс, вұды лант холумтты воята ләвәрт вәс па Сәрханл район кәщәйт ЛУКОЙЛ кәщәйт щитәта Тәпәл вошн комбикорм ләтты пойкәт. Советской Союзән па Россияйн арсыр воята комбикорм верәнтсы, вұдәта иши щимәщ ләвпәс верды.

— 2015-мит одн кашәң вұдең хуят од мәр 234 шурәс арат шойт вухн сухуптәсы. Хотәң ёх пида ши вух мет ара йил. Нәң нәмәстәнән, щит рұвн вұтн вәдты мир нұша ән вантләт?

— Хотн няд хуят ки вәд, од мәр дыв 936 шурәс шойт вух арат ёша павәтләт. 12 тыдша ки орт-

**2014-мит одн ЛУКОЙЛ-
Западная Сибирь тәхи шуши
мира 187 миллион шойт
арат нух нәтты вух сухуптәс,
2015-мит одн — 265
миллион мулдас, 2017-мит
одн — 290 миллион мулдас.**

ты, кашәң тыләщ 78 шурәс шойт вух тывәл.

Мұң шуши ёха тыләщ вух ән сухуптәлүв, рәт мұвәтн рәпиттәв пәты вух мәлүв. Ма нәмәсдум, шуши ёх вұдет ләвәлты, вой-хұд вәдпәсләты па воньшумут воньщты унтасн вух ат холумтләт. Кашәң тыләщ 70-80-кем шурәс шойт арат вұты вух — щит ямарат вух. Щит унтасн шуши ёх бензинән, хот омәсты па пасыр пурмәсәтн мәлүйт. Америка иты дыв резервация хуши ки вәсәт, ши пурәйн ләдн рәхәс лупты, ар муй шимл вухн сухуптәлүйт.

**Нух нәтты непек
унтасн ООО «ЛУКОЙЛ-
Западная Сибирь»
немуп тәхи 18 ода ювум
вой-хұд вәдпәсләты ёх
ипүш хәлүм од мәр вұра
яңхты ләмтут мийләл.
Щәдта ши тәхи вух рұвн
хәнтәт вәндтыйлләт,
лекшитыйлләт па пенкәт
омәсләт.**

Ар хуята ходпāt мийдлѳв. Ма вант-дем, хутысаты шуши ѳх тынесты хāрн хѳд ед тыныдāt. Щālта дыв воньшумут воньщ-лāt па вѳнтыдāt. Тѳп когалымской мѳвн вѳнтыты тāхи шимл, тāта ар тāхийн нѳрум вѳд. Щит пāты кѳрāн вой āнтѳм, тāта хор вѳдет, ар āнтатār па тухлāн вой вѳд. Шуши мир тām мѳвн йис ширн вѳдлāt па хѳд, нюхи делāt. Йис ширн вѳдтыя муй мосл, иса вѳд.

— **Нāн хāнты вѳдупсы яма вѳдѳн. Когалымāн тынестыя, адпа, дывѳда непѳкāt вѳты мосл?**

— **āн вѳдем, мѳн ши вер āн лѳрамтлѳв. Мѳн верѳв — вух сухуп-тāты па йис вѳдупсыя нѳтты.**

— **Кашāн пурмāс хāнты катрāя йил. Нын ши нумāсн няд муй ар-шāк ол мār и пѳш пур-мāс мālдтн? Хуйтат щиты верты нумāс павātсāt?**

— Мѳн Модельное соглашение немуп поступсы вѳрāн ши-ты верлѳв. Губернатор еслум поступсийн хāншман, муй арат пѳш тѳтāн ѳхāl па хоп мā-ты мосл. Мѳн щиты ши верлѳв.

— **Шуши ѳх тѳрум пāты миюм пурмāсāt шакпака тāйлāt?**

— Ар ширн. Кашāн хуят йилуп ѳхālн муй хопн янхāl, муй щитāt ед тыныйл. Итāt хѳв мār ѳхālн янхлāt, ѳхāt катра утлād тыныдāt. Ма хѳдлѳсум, ар хуят пурмāсдлād тыныдāt. Мѳн дывѳда пурмāс мāсѳв, едды хуты лāнхалāt, щиты ат верлāt.

Реональда ОЛЬЗИНА
хāншāс па
хур верāс

Муравленко вош эвāлт мойнā юхтылāс

И пѳш лѳнāн Ёмвоша Муравленко вош эвāлт и хāнты ими юхтылāс. Немл Римма Алеевна Покачева, эви опращнемл Вылла вѳс. Лѳв «Титул» немпи тāхия юхтылāс.

Римма Алеевна 1960-мит одн Кочевой немуп кѳрт пѳнāлн сѳма питāс. Щи кѳрт хāнты Русскинской вош пѳнāлн вѳс. Лѳв ащел Али Ильич Вылла, āнкел — Екатерина Яковлевна, эви опращнемл Покачева вѳс. Лын вѳлѳт лавāлман вѳт кѳртāн вѳснāн. Няд няврем тāйсāнāн, Римма — хѳл-мит няврем.

Едды лѳв щиты лупāс:
— *Ма вѳт кѳртемм енумсум, āшкола вѳнты рѳщ ясāнāн путāртты āн хошсум. Русскинской кѳртāн āш-колая мāнсум. Яма нѳм-лѳс, нулевой классāн тāлāн ол вѳндтйлдсум, āн па рѳтыщāсум. Щи пурāйн Русскинской кѳртāн шимл рѳщ хуят вѳс, ширн иса рѳт ширн путāртсѳв. Тѳп хѳлум класс етшуптāсум па ши. Па ол сѳсн тухлāн хоп мѳн вѳт кѳртѳва āн па юхтылāс, вантѳ, ши пурāйн ай тухлāн хопāt янхсāt, мѳн вѳт кѳртѳв вѳнты бензин āн тārмāс.*

Ширн ай Римма эвие āнкѳла-ащѳла вѳлѳт лавāлты нѳтты питāс. Сыры Вылла хотѳел ѳх соткем вѳды тāйсāt, айлтыѳва ташѳел вѳн-шāка йис.

Римма вѳна йис, икия мāнāс, икѳл немл Яков Андреевич Покачев, лѳв вѳт кѳртѳд лѳпн вѳс. Лын ияха 40 мулдас ол вѳдлāнāн, хѳлум пух тāйлāнāн, щит Николай, Юрий, Слава. Пухāt вѳна йисāt, имѳт, нявремāt тāйлāt. Кāt вѳн пухнāl āнкāн-ащāн пидā вѳт кѳртāн вѳдлāнāн. Слава

пухāн Муравленко вошн вѳд, сыры машинайт тѳнматты вѳндтылāс, ол шѳп ши рѳпата верāс. Щālта мѳв илпи питы вуй вѳты вера вѳндтылāс, ин нефтяной тāхийн оператора рѳпитл. Ияха лѳнāтты ки, Римма Алеевна ян хилы па хилне тāйл, дыв хулыѳва рѳт ясāнāн яма путāртлāt.

Катра пурāйн Римма Алеевна тѳсā ѳнтāс, ин семнāl вѳвтама йиснāн, ширн āнт ѳнтāl. Лѳв щиты путāртāl: «Пухлѳв имилāl шѳнк яма сāхāt, молщāнāt, вейт, ернасāt па па лѳмātсухāt ѳнтлāt. Тѳп тām йисн ма вант-лум, хуты сѳрханл хāн-ты нѳнāt ернасātā шѳнк ар сāk ѳнтты питсāt, щит вер хāн. Мосāн, ху-рамāнā, тѳп ернас ши мурта лавārта йил».

Ма инѳщāсум, муйсār мѳв илпи питы вуй вѳты тāхи дыв вѳт кѳртāl пѳнāлн рѳпитл? Юхды Р.А. Покачева лупāс, ху-

ты «Когалымнефтегаз» немпи тāхи рѳпитл, дыв пидēла «Кашашты непѳкн» ѳш пос пунлāt. Щи ут хѳват питы вуй вѳты тāхи кѳщайт дывѳда няд ол мār и пѳш «Буран», мотор, и ол мār 15 пѳщка бензин мālāt. «Ши тāхи мѳн вѳт кѳртѳв пѳнāлн вѳд, щикѳш тураслāt, тѳп хуты верты. Щи тумпи кашāн ол мѳн кѳртѳв пѳнāлн машинайт янхты кев ѳш талды, щит ищи турас верл. Увāс пѳлāk эвāлт мѳн хущѳва ищи мѳв илпи питы вуй тāхѳт ѳх йилāt. Мѳн пухлѳв пидā нядсот мулдас вѳды тāйлѳв, интām тā-щѳв шѳнк лавārт лавāl-ты», — тыштуман лупāс Римма Алеевна.

Хāнты ими лупāс, хуты рѳтышуман теле-визор хѳват «Ямал-Регион» немпи телерадиокомпания хāнты передачайт вантāl.

Людмила
СПИРЯКОВА

Арсыр тәхетн рәпитум не

Ай кер тылаш 26-мит хәтәдн Югорск вошн вәсум па А.И. Харизова немуп киникайт лұңатты хотн Нина Георгиевна Рукова пида вәйтантийдсум па путартсум. Мосл лупты, хуты тәм вәна ювум ими тәм ол вухаль па рұш мир яснәтн хураң словарь стихәт хәншты щирн ләщәтәс па хәтл мәр нявремәт давалты хота яңхты ай пухиет па эвиет пәта киника есләс. Стихәң непекәт хәншты вер тумпийн, Нина Рукова ар ол мәр ай нявремәт пида Югорск вошн вўлкемәс, арсыр тәхетн вәлупсы хўватн вәс па рәпитәс. Ин шуши мир емаңхәтләт мәнты пурайн Югорск вошн неш и щимәщ пориләты вер лўв таклала ән па мәнл. Муй щирн лўв вәлты-холты щирл мәнәс, мата тәхетн вәс, хутыса айтелн енмәс па вәндтыләс, айлта иныщәссем.

— Нина Георгиевна, муйсәр хоттел ёх кўтн сема питсән па енумсән?

— Ма Ләв юхан кәртән Сўмәтвош районән вәщ тылаш хәшум хәтлән 1947-мит одн тәм нуви тәрум идпия юхәтсум. Әхәт әңкем-әщем ма пи-дема Няксимволя вәд-ты мәнсәңән. Щәлта щи тәхи эвәлт па Конда мў-ва касәлсўв. Кондинской район хўватн ищиты иса арсыр кәртәтн вәсўв. Әңкем, вантә, далъ пура оләтн Ёмвошн педучи-лице етшуптәс па әшко-лаитн нявремәт вәнд-туман вәс, әщем — вәнт давалты хәя вәлупсы хў-ваттәдн рәпитәс. Нәм-дем, хуты Леуши, Саты-га, Ягодный кәртәтн вәсўв. Әхәтшәк 1957-мит одн юхды пелы Няк-символь кәрта Сўмәт-вош районәва вәдты юхәтсўв. Нядмит класс вўш эвәлт па иса лапәт-мит класс вәнта ма щи кәрт әшколайн вәнд-тыйлдсум. Щәлта Ёмвош педучилищәя анато-мия немуп экзамен мәты ән веритсум па юхи юхәтсум. Щи 1960-мит одн әшколаевн нивәдмит класс тәп пўншы. Әңкемән ед-лы әшколая вәндтылд-ты китсыюм. Нивәдмит классем етшуптәсем па нәмәсты питсум, муйсәр тәхийн вәнд-тыйлдты.

— Муйсәр тәхийн па мата рәпатая елды вәндтылдты вўянтсән?

— Щикәнща 1963-мит ол вўш эвәлт па 1966-мит ол вәнта Тәпәдвош педучилищәин ай няв-ремәт хәтл мәр давал-ты неңа вәндтылдсум. Әхәт Анеево кәрта Сў-мәтвош район әшко-ла-интерната кәщайтн китсыюм, хута кәт ол воспитателя вәсум. Щәл-та Няксимволь кәрт са-дикән кәт ол рәпитсум па Конда мўва Нахрачи кәрта вәдты мәнсум. Ма щи пурайн хоттел хуятәна йисум па рәпа-та мәнема мушатты ән веритсум.

Ван хәтлуп тылашн 1973-мит одн рәт ёх-дамн Казахстана вох-сыюм. Щиты В.Г. Бе-линский немуп Зерносовхос немуп тә-хийн Тарановский райо-нән Кустанайской об-ласть мўвн хәт ол мәр ай нявремәт хәтл мәр давалты хотн рәпитсум

па эвем ищиты садика яңхәс. Имудтыйн 1979-мит одн поволжской немцәт Германия хон пелка худыева мәнсәт па совхос ләп тәхәрс. Щитемн мўң ищи тыв, Комсомольской немуп вошева, касәлсўв. Ин щи вош Югорск нем тәйл.

— Нина Георгиевна, муй щирн па нәң тәта вәсән па хута рәпитсән?

— Оләң пураитн хот ән тәйсўв па вера давәрт вәс. Щәлта хотн мәсыюв. Ма па тәлаң 30 ол мәр «Огонёк» немуп ай няв-ремәт давалты хотн рә-питсум па щи тәхем эвәлт рўтыщәты мәнсум.

— Хән па нәң сыр-сыр хурамәң стихотво-ренияйт ай нявремәт пәта хәншты питсән?

— Вантә, ай нявремәт пида рәпитман ма ка-шәң пўш дыв пиләда сыр-сыр емаңхәтләт ләщәтсум. Щи оләтн

айлтыева арсыр арәт муй путәр шәпиет ләщәтты питсум. Щит пәта ай пу-хиетн па эвиетн шеңк сәмәңа тәйсыюм. Дыв иса кашәң емаңхәтләтн ма хәншум путәрлам лўңәтсәт па арлам ари-сәт. Тәп щи оләтн ма ки-никайт ән па есәлсум. Әхәт, хән пенсияя 1997-мит одн питсум, щи пураитн ведщи кашәң путәр муй ар тўңщирә-на рўш ясәңән ләщәтты па хәншты питсум.

— Нина Георгиевна, муйсәр киникайт нәң араттелн хәншсән па мет ай нявремәт лўңатты пәта юхи хәшум оләтн есәлсән?

— Ин ма хәдмит ки-никаем ведщи етәс. Араттелн ай нявре-мәт пәта хәлум арсыр хәншум непек ләщәт-сум па есәлсум, щит: «Коротко о разном», «Словно белка мысли скачут», «Что нам сло-во говорит?». Оләң ки-никайңәлам рўш ясә-ңән хәншсәлам, хәдмит непекем вухаль па рўш ясәңәңән. Щит, вантә, вухаль па рўш ясәңуп стихәң словарь «Что нам слово говорит?». Щи киникаем хущи ищиты иса ай әмәщ путәр шәпиет вәдләт, щит тәмәщ утәт:

— По-мансийски

«аня» — стая,

Вот огромная какая!

Щи словарь непекем ма версем, хән вухаль ясәңәт кўтн рўш ясәңәт вәйтсум. Мәнема әмәщ вәс стих щирн щитәт ай нявремиет лўңатты пәта хәншты. Тәмхәтл, вантә, муйсәр ям ве-рәта нявремәт елды вәндтәлўв, щиты дыв елды вәлупсы щирләл тәты питләт!

Владимир
ЕНОВ

Мирхотпурайн

Нявремәт олоппи ханты ханшет ханшләр

Нявремәт әмәш верәта вәндтәсыйт

Ай кер тыләш 29-30-мит хәтләнән Ёмвошн «Центр народных промыслов и ремёсел» хотн нявремәт пәты 13-мит пүш «Ремёсла и промыслы: прошлое и настоящее» немпи научно-практической мирхот вәс.

Мосд лупты, сыры Мегион, Урай, Сәрханл вошәтн, Манстәр район Талинка кәртән ишимәш мирхотәт вәсәт. Шив ван кәртәт па вошәт эвәлт эвет-пухәт па юхтылдсәт. Щиты Сәрханл воша Нефтеюганск вош па Солнечной кәрт эвәлт, Мегиона Нижневартовск вош эвәлт нявремәт вәсәт. Ияха дүңәтты ки — нявремәт 70 вер оләңән научной непека ханшсәт, 73 мосд-класс адьсәт,

1 250 эви-пух шив юхтылдсәт.

Мет ям научной непека ханшум па арсыр верәта вәндтум эвет-пухәт елды Ёмвоша «Ремёсла и промыслы: прошлое и настоящее» конференция китсыйт.

Мирхот пүншум пурайн нявремәт елпийн Ёмвошәң «Росток» немпи мәшәң нявремәт ямәдты тәхи эвәлт эвет-пухәт «Праздник ремёсел Василисы Премудрой» немпи моньш адьсәт.

Центр ремёсел кәща не **О.Д. Бубновене** па округ культура верәт тәты департамент хуща рәпитты не **Е.М. Григоренко** ям вүща ясәт лупсәңән, дәдн тәм мирхот яма ат вәс.

Щәдта Ёмвошәң эви **Динара Нигматулина** пән верты оләңән научной доклад дүңтәс, елды ши пән верты вәндтәс. Мосд лупты, тәм кәт хәтл мәр «Керамика», «Деревообработка» па «Текстиль» немпи мастер-классәт вәсәт.

Мирхота юхтум нявремәта мет әмәш вәс кәт айлат хә дэщәтум хур ханшты вера вәндтәйдты. **Жамиль Айзатуллин** па **Артур Юнусов** «Узоры вышивки обских угров» немпи путәр дэщәтсәңән па нявремәт вәндтәсәңән, муй щирн ханты па вухаль мирнән әнтәсты ханшет әд щира непека муй шәшкана пунты мосд. Елды ай тәсәңән:

— *Мосәң, нын ән вәдаты, хуты ханты морты мүй ханты па вухаль әнтәсты вер хулт вәтшәсүв. О.Д. Бубновене шеңк ләңхас, дәдн ши әнтәсты вер оләңән уша версы, щирн хәс мулдас ол мәр округ ремёслайт центр*

әх ши әнтәсты вер оләңән йилпа уша верты пйтсәт. Щиты айдтыева «Вышивка Конды» немпи вандтупсы тывәс, имет ям арат ернас әнтсәт. Ши вандтупсы арсыр вошәтн адьсы, щит дэщәтум әх оләңмит тәхия пйтсәт.

Щимәш мирхотн муй ям? Вантә, тәта имухты рәхл арсыр верәт оләңән уша верты па елды вәндтәйдты.

Конференция етшуптәты пурайн **О.Д. Бубновене** лупәс:

— *Мәнема шеңк мәстәс, муйсәр ям путәрәт нын ханшсәты, муй щирн па нявремәт арсыр верәта вәндтәсты. Нына ин вәдты верәнты хуятәт, нынән вәндтәты әх оләңән путәрәт ханшты мосд, дәдн аршәк мир дыв однедн ат вәйтсәт.*

Щәдта кашәң тыв юхтум хуят ишәкты непека па мойдупсы еша холумтәс. Сыры мет ай нявремәта ям ясәт лупсыйт па мойдупсәт мәсыйт, щит Святослав Мусин, Ксюша Синельникова, Ангелина Бубновойте па па хуятәта.

Ж. Айзатуллин әнтты ханты ханшет оләңән путәртәд

Людмила
СПИРЯКОВА

Вөн кер тыдӑш 14-мит хӑтӑлн Ёмвошӑн мир по мойӑа юхтум хуятӑт «Вурӑа хӑтл» постӑсӑт. Тӑм пӑш вӑн емӑнхӑтл Бориса Лосева немпи рӑтыщӑты тӑхийн лӑщӑтсы. Хӑтл кӑтупн тыв ар вошӑн па мойӑа юхтум мир нывремӑт пидӑ ӑктӑшсӑт.

Йис пура вӑш эвӑлт арсыр тухлӑн войт киньща вурӑа мет сырыя увӑс мӑвева юхӑтл. Щит пӑты мӑн мирев вӑлӑт, хути вурӑаев ки юхтӑс — товия йис. Тӑм емӑнхӑтл округев луватыйн кашӑн кӑртӑн постӑды. Дыв хӑтл мӑр кӑтӑлн вӑйтӑнтыйлӑт, путӑртлӑт, якхот вантлӑт, «Куренька» немпи як ӑклӑт, содамӑт па хӑл хошум йиӑк кавӑртлӑт. Юх шӑкӑт эвӑлт тыхлӑт верлӑт, тови па вурӑа олӑнӑн арсыр путрӑт, амамӑтшет путӑртлӑт, ӑхӑл шӑпи навӑрлӑт па па сыр-сыр увӑс мир кӑсупсӑт лӑщӑтлӑт. Тӑм емӑнхӑтл миревн шенк сӑмӑна тӑйлы.

Мосл ястӑты, 2012-мит ол вӑш эвӑлт «Вур-

Сема питум пушхӑт мойдӑсыйт

И. Самсонова верум-хурӑн

Ёмвоша Вурӑа имев юхтӑс

на хӑтл» округ ширн постӑты питсы. Тыв округев вошӑт, кӑртӑт эвӑлт арӑн-ӑкӑн па верӑн хуятӑт юхтыйлӑт, лӑдн йиха шуши мир емӑнхӑтл постӑты.

Емӑнхӑтл пӑншум пурайн Югра мӑв культура верӑт тӑты департамент кӑща не Надежда Казначеева па «Югра лыднуптӑты» оса тӑхи кӑща ими, щит кӑтн «Торум Маа» йис пурмӑсӑт ӑкӑтты тӑхи вулӑн хуят Людмила Алфёрова хошум ясӑт

юпийн сема питум итӑх Ёмвошӑн увӑс ай пушхит хоттел ӑха мойлупсӑт катлуптӑсӑн. Людмила Александровна ясӑт ширн, тӑм ол тӑнял тӑл ити ям арат пушӑх сема питӑс. «Хӑтл» немпи Ас-угорской театр хуши — вет ныврем, Ас-угорской институтн — няд тӑпие, «Торум Маа» музейн — кӑт пушӑх, Мӑв-авӑт па Хӑннехӑ йис пурмӑсӑт ӑкӑтты па шавиты хотн и нывремие сема питӑс.

Елды емӑнхӑтла юхтум мира мет хурамӑн вурӑа имев лӑмӑтсух адьсы. Тӑта вӑна пелка ювум имиет па арсыр луват нывремӑт ӑмӑш вурӑа имев хурпи лӑмӑтсухӑт ванлтӑсӑт. Щи юпийн мет хурамӑн вурӑайт тынӑн мойлупсӑтн катлуптӑсыйт.

Елды мойӑн мира ӑмӑш якхот ванлтӑсы. Тӑта Ёмвош «Лыдӑн союмн» вӑнлтыйлты шуши нывремӑт, Рускинская кӑрт эвӑлт юхтум «Вӑнт не»

арӑн-ӑкӑн неӑиет па эвиет, Лянтор вошӑн «Пимӑлы» ариты-якты нывремӑт, Ёмвош район Шапша кӑрт эвӑлт «Мошхот» ӑкӑн ӑх, Сӑрханл район Тром-Аган кӑрт эвӑлт юхтум «Тром-Ёван мокут» арӑн-ӑкӑн имет па эвиет, Нижневартовской район Корлики кӑртӑн вӑлты «Ворант нынӑт» немуп ӑх, Ёмвош технологическо-педагогической колледжӑн вӑнлтыйлты айлат эвӑт па Сӑрханл район Пим хӑнтӑт эвӑлт вӑлты илуп ширн йис арӑт ариты айлат не Вера Кондратьева шуши мирлӑв хурамӑн арӑт ари-сӑт, ӑкӑт ванлтӑсӑт па нарӑсты юхӑтн юнтсӑт.

Кашӑн ол ити нывремие пӑты сыр-сыр увӑс мир кӑсупсӑт па юнту-тӑт верӑнтсыйт. Дыв юх шӑкӑт эвӑлт мет ям тыхлӑт лӑщӑтсӑт, ӑкӑн ӑнтсӑт, олюпн хӑрӑт хӑншӑт па ӑрашты кӑсупсӑтн кӑссӑт.

Ирина САМСОНОВА

В.Т. Шадрина ӑканӑт ӑнтты вӑнлӑл

Ханты ясанг
(Хантыйское слово)
№8 (3500), 19.04.2018

Соучредители
Дума, Правительство
Ханты-Мансийского
автономного округа — Югры
Издатель
Департамент общественных
и внешних связей Ханты-
Мансийского автономного
округа — Югры

Редакция

Главный редактор —
Решетникова Р.Г.
Телефон (3467) 33-36-82

Заместитель главного
редактора — **Вах Н.И.**
Телефон (3467) 33-24-02

Ответственный секретарь —
Рагимова Н.В.
Телефон (3467) 33-24-02

Адрес редакции и издателя:

628011, г. Ханты-Мансийск,
ул. Комсомольская, 31
тел./факс (3467) 33-17-52

E-mail: gazeta@khanty-yasang.ru
Газета размещена на сайте
www.khanty-yasang.ru

Отпечатано:
ООО «Новости Югры-
Производство» г. Сургут,
ул. Маяковского, 14.

Индексы **04393, 54393**

Тираж **2166** экз.
Заказ **1686**
Цена свободная

Газета
зарегистрирована
Управлением Федеральной
службы по надзору в сфере
связи, информационных
технологий и массовых
коммуникаций по

Тюменской области,
ХМАО-Югре и ЯНАО.

Свидетельство о регистрации
ПИ №ТУ 72-00796
от 23 января 2013 г.

Мнение авторов
публикаций не
обязательно отражает
точку зрения
редакции.